

Ліки зцілюють тіло, а книга – душу

№ 11 (86)

2021

(листопад)

Біблія

ТЕРАПЕВТ

Видається з 1 жовтня 2014 року

Бюлетень Наукової бібліотеки

Харківського національного медичного університету

УКРАЇНА: ЦІКАВО ЗНАТИ

Путівльські краєвиди

С. 8-10

Зміст

Час читати

Земля, що надихає *В. Серпухова*.....С. 3

Недуги великих

Геній Бетховена *Л. Скрипченко, В. Віскова*.....С. 4-7

Україна: цікаво знати

Путівльські краєвиди *О. Борисова*.....С. 8-10

Хроніка подій

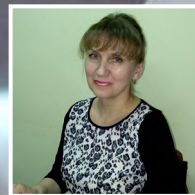
Літературний вечір «Осінній калейдоскоп»
Круглий стіл «Маленькі кроки у велику науку:
як правильно працювати з першоджерелами» *Редколегія*.....С. 11

Анонси подій,

Вітання з днем народження .....С. 12

Валентина Серпухова

Земля, що надихає

В художньому слові, наче в дзеркалі, відображається життя суспільства.

Справжній митець, спираючись на власні спостереження, здогадки та прогнози, здатний сміливо дивитися у вічі дійсності, відкрито говорити правду, змальовувати життя таким, яке воно є насправді.

У 80-х рр. 20-го століття на українському літературному обрії засяяла нова зірка з Волині. Володимир Савович Лис — письменник, драматург, журналіст. Закінчив Львівській державний університет ім. Івана Франка і зайнявся журналістикою, писав п'єси, деякі з них мали успіх на театральних підмостках України. Згодом з'являється і проза. В цих оповідях знайшли відображення чисельні історії людей, які зустрічалися журналісту на професійному шляху.

У літературному доробку Володимира Савовича твори різних жанрів, особливу увагу привертають романи: історичні біографії («Століття Якова», «Соло для Соломії»), своєрідні «саги поколінь» («Країна гіркої ніжності», «Діва Млинища»), іронічні («Іван і Чорна пантера»), детективи («І прибуде суддя») тощо. Описані автором людські історії відбуваються переважно в минулому столітті. Волинська тематика присутня майже в кожній книзі, усі герої — мешканці цієї прекрасної землі. Творчості письменника притаманне виразне й детальне

змальовання традицій, побуту та історичних подій цього періоду.

Особливою популярністю користуються психологічні детективи, які захоплюють динамікою сюжетів, загадковими ситуаціями, несподіваними розв'язками. Амбіційний герой роману «І прибуде суддя» — Георгій — перспективний помічник районного судді. Серія трагічних подій, які вражають провінційне містечко, змушує ще зовсім молоду людину діяти самотужки. Герой викликає симпатію цілеспрямованістю, загостреним почуттям справедливості, але деякі сторони особистості молодого юриста насторожують...

Нещодавно світ побачив ще один гостросюжетний твір письменника «В'язні зеленої дачі», в якому поєдналися детектив і драма. Історія починається наприкінці радянських часів і знаходить своє продовження в наші дні. Долі героїв роману несподівано сходять-

Володимир Савович Лис

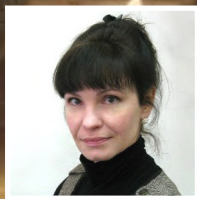
ся на загадковій зеленій дачі. Що пов'яже таких несхожих людей через стільки років? Тільки нещодавно вони тримали в своїх руках долі інших, а сьогодні їх власні життя розбиваються об рифи минулого...

Гарне читання — можливість розібратись у віяннях свого часу, оцінити минуле, знайти підказки на шляху до майбутнього...

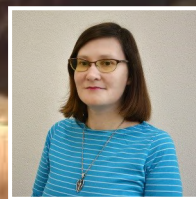

Несудби великих

Лариса Скрипченко

Віра Віскова

Геній Бетховена

«Музика має висікати вогонь з людських сердець» — слова відомого німецького композитора, одного з найбільш шанованих і виконуваних світових музикантів — Людвіга ван Бетховена [1]. Він є ключовою фігурою західної класичної музики. Композитор писав у всіх жанрах, що існували на той час, включаючи оперу, музику до драматичних спектаклів, хорові твори. Найзначнішими у його спадщині вважають саме інструментальні твори: фортепіанні, скрипкові та віолончельні сонати, концерти для фортепіано, квартети, увертюри, симфонії. Тому, хто хоча б раз чув геніальні мелодії Бетховена, майже неможливо повірити в те, що більшість з них написані при повній втраті слуху. Незважаючи на фізичні вади, композитор створив музику, актуальну для сучасного репертуру.

Людвіг ван Бетховен народився 16 грудня 1770 року у Бонні (Німеччина). Його батько, Йоган Бетховен служив тенором у придворній капелі. Мати, Марія-Магдаліна — донька придворного шеф-кухаря. У сім'ї народилося 7 дітей, але вижили, крім Людвіга, лише двоє. З дитинства хлопець мав хист до музики, чудово грав на скрипці, органі та фортепіано, мав гарний слух. Незважаючи на те, що Йоган Бетховен — освічена людина (придворний тенорист, викладач теорії музики, вокалу та гри на клавесині), він більш пере-

шкоджав, ніж сприяв розвитку здібностей сина, намагаючись зробити з дитини піаніста-вундеркінда, «маленького Моцарта». Батько почав навчати Людвіга гри на клавесині та скрипці. У Кельні 26 березня 1778 року відбувся перший публічний виступ маленького музиканта. Проте сенсації не сталося: ні грошей, ані слави цей концерт не приніс, як і наступні гастролі у Нідерландах.

З 1779 року юний Бетховен навчається у знаменитого композитора, органіста, письменника Крістіана Готліба Нефе, який і сформував у хлопчика гарний художній смак, познайомивши його з творами великих німецьких композиторів минулого [1, 2].

Небагата сім'я Бетховенів після смерті діда у 1773 році (так само Людвіга Бетховена) й зовсім збідніла. Через важке фінансове становище в 11 років юнак змушений покинути школу і допомагати батькові в утриманні сім'ї. В 13 років Бетховен виконує «Добре темперований клавір» Йоганна Себастьяна Баха та стає помічником придворного органіста. Через рік, у 1784 році, він вже отримує посаду головного органіста в придворній капелі. Самостійно юнак вивчає латину, італійську та французьку мови, багато читає. Також саме в цей час Людвіг починає писати свої перші музичні твори. Одні з ранніх творів Бетховена, що дійшли до нас — варіації на марш Дресслера

Людвіг ван Бетховен
(1770-1827)
Портрет з партитурою
«Урочиста меса»
Художник Карл Штілер, 1820

Підпис Бетховена

c-moll (1783). Загалом, в юності Бетховен створив кілька дитячих сонат, згодом поставлених в один ряд з «дорослими» творами. Однією з них залишається класична пісня «Сурок», яка увійшла до навчальних програм з музики [2].

У 1787 році молодий композитор вперше вирушає до Відня, де демонструє свою гру Вольфгангу Амадею Моцарту. Начебто, почувши, як грає Бетховен, Моцарт захоплено вигукнув: «Зверніть увагу на цього юнака! В майбутньому увесь світ заговорить про

нього!» [2]. Моцарт не помилився, якщо насправді так казав. Пізніше, переїхавши до Відня, культурної столиці Європи на той час, Бетховен підкорив місто своєю багатою фантазією, стрімкою музикою та незвичною манерою виконання музичних творів. У цьому ж році Людвігу вдалося взяти кілька уроків гри у Моцарта. Але невдовзі він одержав звістку про важку хворобу матері й терміново повернувся до Бонна. 17 липня 1787 року Марія-Магдалина померла від туберкульозу. Після смерті матері Людвіг занедужав — спочатку від тифу, а потім від віспи. На обличчі залишилися виразки, а очі вразила короткозорість. Турботу про двох молодших братів він змушений взяти на себе. Бетховен тимчасово припиняє публічні виступи, грає тільки для батька і братів, дає приватні уроки гри на фортепіано.

Після смерті батька, юнак у 1792 році повертається до Відня, щоб брати уроки у Йозефа Гайдна. Втім, вибуховий характер Людвіга не сприяв встановленню дружньої атмосфери під час навчання. Бетховен взагалі відрізнявся крайньою різкістю суджень та поведінки. Одного разу, коли він грав у публічному місці, один з гостей почав голосно розмовляти з дамою. Бетховен відразу обірвав виступ і додав: «Таким свиням я не гратиму!». І жодні вибачення не допомогли. Іншим разом музикант гостював у князя Карла Ліхновського (австрійський придворний і меценат, один із покровителів Бетховена). Князь дуже шанував композитора і захоплювався його музикою. Він хотів, щоб Бетховен зіграв на його прийомі, але музикант відмовився. Ліхновський почав наполягати і навіть наказав виламати двері кімнати, де замкнувся Бетховен. Обурений композитор покинув маєток і повернувся до Відня. Наступного ранку Бетховен надіслав Ліхновському листа: «Князь!

Тим, хто я є, я зобов'язаний самому собі. Князів існують і будуть існувати тисячі, а Бетховен такий — тільки один!» [2].

У Відні твори Людвіга Бетховена почали широко видаватися і мали успіх. За перші 10 років, проведених у цьому місті, композитор написав 20 сонат для фортепіано і 3 фортепіанні концерти, 8 сонат для скрипки, квартети та інші камерні твори, ораторію «Христос на Олійній горі», балет «Творіння Прометея», Першу та Другу симфонії.

У 1797 році в 27-річному віці Бетховен почав втрачати слух: у нього розвивався тинітус — запалення внутрішнього вуха, що призводить до дзвону у вухах. За порадою лікарів він надовго усамітнювався у маленькому містечку Хайлігенштадті. Проте спокій і тиша не покращили самопочуття композитора. Музикант почав розуміти, що глухота невиліковна. В цей період створена чудова Соната для фортепіано № 10 соль мажор, оп. 14 № 2 (1797-1799) [2, 4].

У 1800-1801 роках Бетховен пише свою найвідомішу Сонату для фортепіано № 14 до-дієз мінор, ор. 27, № 2 (відому під назвою «Місячна»). Обидві сонати опуса 27 (№ 13 та 14) мають заголовок *Sonata quasi una fantasia*. «Місячною» першу частину сонати (*Adagio sostenuto*) назвав музичний критик Людвіг Рельштаб у 1832 році, через 5 років після смерті автора. Ця знаменита «Місячна соната» присвячена піаністці Джульєтті Гвіччарді. Італійка стала першим великим коханням композитора. Але після року музичних занять та дружби з Людвігом, дівчина вийшла заміж за австрійського графа Галленберга, якого вважала перспективнішим [2]. Взагалі Бетховен ретельно приховував своє особисте життя.

Передбачаючи неминучу повну втрату слуху, у композитора з'являються похмурі думки. У «Гейлігенштадтському заповіті» (1802)

Портрет 13-ти річного Бетховена
Невідомий художник
Приблизно 1783 рік

він пише: «Ви, люди, які завжди вважають мене зловмисним <...> як же ви несправедливі до мене, адже не знаєте таємної причини того, що вам здається <...> Ось уже 6 років я перебуваю в безнадійному стані, поглибленому неосвіченими лікарями...» [3]. Хвороба прогресувала, музикант закрився в собі, перестав виходити в світ. Від самогубства його врятувало лише створення музики. Маючи абсолютний внутрішній слух, Бетховен міг складати музику і будучи фізично глухим. До останніх років життя він не залишав наполегливих і, на жаль, безплідних спроб відновити слух. Хвороба розвивалася протягом двох десятиліть та повністю позбавила композитора слуху до 48 років.

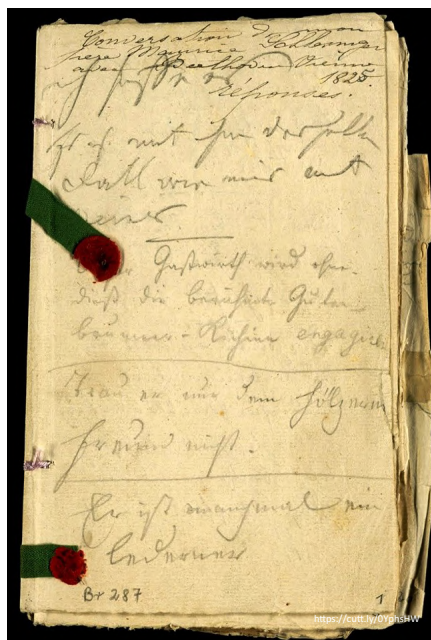
Бетховен відкрив нову еру в історії музичного мистецтва, долаючи старі канони. Для стилю творів зрілого композитора характерні героїчні теми, побудовані на мелодіях німецьких народних пісень та маршевих зворотах гімнів Французької революції. До творів цього періоду належать 6 симфоній: «Героїчна», «Пасторальна», Четверта, П'ята, Сьома, Восьма (1812); опера «Фіделіо», увертю-

ри «Леонора», «Коріолан», «Еґмонт», Скрипковий концерт (1806), Четвертий (1805) та П'ятий (1806) фортепіанні концерти, сонати «Аврора», «Апасіоната», 5 квартетів, «Фантазія для фортепіано, хору та оркестру», меса домажор, Шосте фортепіанне тріо, пісні на тексти Гете, «32 варіації для фортепіано» [1, 2].

Після 1812 року творча активність композитора на якийсь час падає, проте через 3 роки він починає працювати з колишньою енергією. У цей час створені фортепіанні сонати з 28-ї до останньої, 32-ї, дві сонати для віолончелі, квартети, вокальний цикл «До далекої коханої» (ім'я коханої, якій він присвятив ці твори, залишається загадкою й зараз). Багато часу приділяється і опрацюванню народних пісень. Поряд із шотландськими, ірландськими, уельськими, є також російські та українські. Але головними створіннями Бетховена останніх років стали 2 монументальніших твори — «Урочиста меса» та Симфонія № 9 з хором.

З 1814 року композитор почав використовувати пристрій для поліпшення слуху (так звані «слухові ріжки»), який зберігається зараз у Музеї Бетховена в Бонні. Приблизно тоді він почав користуватися спеціальною паличкою, при-

кріпленою одним кінцем до передньої панелі фортепіано. Затискаючи інший кінець палички зубами, музикант «відчував» звук, який видається інструментом завдяки вібрації, що передавалась паличкою. За допомогою цього пристрою він писав музику до кінця своєї композиторської діяльності. Починаючи з 1815 року вважається, що глухота Бетховена стала повною. І це змусило Людвіга спілкуватися з оточуючими лише письмово. Композитор компенсував свій недолік за допомогою так званих «розмовних зошитів». Туди під час розмови друзі записували йому репліки.

Розмовний зошит Бетховена, датований вереснем 1825 року

Розмовними зошитами музикант користувався приблизно останні 10 років. Вони є дорогоцінними документами, з яких можна дізнатися зміст дискусій композитора, отримати відомості про його світогляд, бачення того, як має виконуватися той чи інший твір [4].

Концерти, де Бетховен грав на фортепіано, були основним джерелом доходу, також він постійно давав уроки музики представникам аристократії. З втратою слуху для композитора настали важкі часи. З 1817 року музикант рідко виходить з дому. Після провальної спроби в 1811 році виконати власний Концерт для фортепіано № 5 («Імператор») він більше жодного разу не з'являвся на публіці, окрім того випадку, коли в парі з диригентом Міхаелем Умлауфом керував оркестром під час прем'єри Симфонії № 9 у 1824 році. За 3 роки до смерті Бетховена колеги організували великий концерт з його творів, де він виконав 9-ту симфонію. Маєстро не чув захоплених вигуків публіки та бурхливих аплодисментів, а зрозумівши захват слухачів, що аплодували йому стоячи, знепритомнів від хвилювання.

Саме на останню декаду життя композитора припадає написання прекрасних творів, якими й досі не втомлюються захоплюватися слухачі: Струнний квартет, оп. 131, «Урочиста меса», «Велика fuga», оп. 133 і, безперечно, Дев'ята симфонія. Симфонія № 9 Ре мінор, ор. 125 — остання симфонія Людвіга ван Бетховена (1824). Вона включає частину Ode an die Freude («Ода до радості»), поеми Фрідріха Шиллера, текст якої виконується солістами і хором в останній частині. «Ода до радості» на вірші Фрідріха Шиллера стала гімном єдиної Європи [2].

26 березня 1827 року на 57-му році життя Людвіг ван Бетховен помер. Понад 20 тисяч людей йшли за його труною. Композитор

Моцарт, Гайдн, Бетховен. Гравюра Ф. Меля по малюнку Р. Шейна. До 1845 року

похований на Верінгському цвинтарі у Відні. У 1862 році його останки ексгумовані для дослідження, а у 1888 році поховані на Центральному цвинтарі Відня.

Причину смерті Бетховена не було з'ясовано. Відповідно до бажання композитора, його тіло після смерті зазнало розтину з докладним описом виявлених патологічних змін. Судово-медичні експерти розкрили череп, щоб з'ясувати причину глухоти, але поставити діагноз так і не вдалося. Шум у вухах, що включає високочастотний компонент, який «доводить до божевілля», характерний для сенсоневральних порушень. Не можна залишити поза увагою вказівки патологоанатомів на ознаки атрофії слухових нервів при одночасних значних змінах у нирках та печінці, які могли сприяти розвитку глухоти цього типу. Можна припустити, що глухота Бетховена не виключала післязапальне походження. Що стосується вух і слуху, в XIX столітті вважали, що композитор страждав на сифіліс вух або на отосклероз. У 1925 році дослідник життя Бетховена Г. Канюї заперечив версію про сифіліс. Також довгий час композитор страждав на хворобу печінки, проблеми зі шлунково-кишковим трактом мучили його все життя. У 2007 році Крістіан

Рейтер, віденський експерт судової медицини, дослідивши збережене волосся Бетховена, зробив висновок, що в організмі композитора вміст свинцю перевищував допустиму норму, що могло стати причиною смерті. Варто зауважити, що у рік смерті Бетховена (1827), патологічної анатомії в її сучасному вигляді не було і патоморфологічні дослідження тканин під мікроскопом не проводилися. Тому всі висновки можна використовувати лише для трактування із сучасних позицій [3, 4].

Незважаючи на численні недуги, музична спадщина композитора велика і безцінна. Людвіг ван Бетховен — автор численних музичних творів: 9 симфоній, 11 увертюр, 32 сонати для фортепіано (в т. ч. «Місячна» і «Патетична»), 5 концертів для фортепіано з оркестром, 10 сонат для скрипки і фортепіано (у т. ч. «Крейцера»), опери «Фіделіо», 6 тріо, 16 струнних квартетів, балету «Творіння Прометея», багатьох обробок народних пісень.

Після смерті композитора залишилося кілька його нотаток, які пізніше отримали назву «Незакінчена Десята симфонія Бетховена». Наприкінці 2010-х років у команди музикознавців та програмістів з'явилася ідея завершити цей музичний твір за допомогою

штучного інтелекту. А у 2019 році розпочато міжнародний проект із повної реконструкції всієї симфонії із застосуванням технології штучного інтелекту. До групи реконструкторів також входили історики музики, музикознавці, композитори та програмісти. Через два роки проект було завершено, прем'єра повної реконструкції представлена публіці 9 жовтня 2021 року [2].

Непохитний у відстоюванні своїх переконань, ні перед ким не згинаючи спину, з високо піднятою головою, Людвіг ван Бетховен пройшов свій тернистий життєвий шлях. Німецький композитор, який зміг побороти численні сумніви, біль і відчай, є втіленням перемоги життя над смертю.

Рукописний (чорновий) варіант
9 симфонії Бетховена

Соната для фортепіано № 10 Сіль мажор, оп. 14 № 2 написана Бетховеном у 1797-1799 роках, після часткової втрати слуху. Виконавець: Stephen Kovacevich

Симфонія № 9 Ре мінор, оп. 125 — остання симфонія Людвіга ван Бетховена (1824). Вона включає частину *Ode an die Freude* («Ода до радості»), поеми Фрідріха Шіллера. Виконавець: West-Eastern Divan Orchestra, London, UK

Симфонія Ми-бемоль мажор № 10 (незакінчена, реконструкція Баррі Купера по чернетках). Виконавець: London Symphony Orchestra & Wyn Morris

Використані джерела:

1. Людвіг ван Бетховен [Електронний ресурс] / Наукова бібліотека Національного університету «Острозька академія». — Режим доступу: <https://lib.ua.edu.ua/funds/music/romantyzm/ludwig-van-beethoven> (дата звернення: 24.11.2021). — Назва з екрана.
2. Людвиг ван Бетховен. Краткая биография [Електронний ресурс]. — Режим доступа: <https://www.beethoven.ru/> (дата обращения: 24.11.2021). — Название с экрана.
3. Чумаков Ф. Болезни Бетховена/ Чумаков Ф., А. Чканников // Врач. — 1997. — № 1. — С. 44-45.
4. Медичні проблеми Бетховена: ймовірні причини і диференціальна діагностика / підгот. Ю. Матвієнко // Медицина світу. — 2006. — Т. 20, № 8. — С. 122-127.

Оксана Борисова

Путивльські красовиди

І знову Сумська область...

Путивль... На високому березі річки Сейм на декількох пагорбах, котрі розділені досить глибокими ярами, якими колись протікали річки Путивлька, Кринка та безліч безіменних струмків, виникло це місто.

Є припущення, що назва походить від слова «путь». А, можливо, все набагато простіше — місто своєю назвою увіковічило річку Путивльку, яка давно пересохла.

Згадки про Путивль датуються 1146 р. (Іпатіївський літопис — як фортеця на кордоні Київської Русі) та 1185 р. («Слово про похід Ігорів» — на фортечних мурах якого плакала княгиня Ярославна, очікуючи свого чоловіка з походу на половців). Згадує про Путивль і О.С. Пушкін у трагедії «Борис Годунов». А ще місто відображене

Музей горюньської культури

на чудових полотнах відомих художників Петра Левченка та Миколи Реріха.

З 1356 р. місто входило до складу Литви, з 1500 р. — до складу російських земель. У XVIII та на початку XIX століття Путивль — повітове містечко. З 1932 р. перебуває у складі Чернігівської області, а з 1939 р. — Сумської.

Путивльський край неймовірно мальовничий та багатий визначними місцями.

Отож, вирушаємо в путь!

Першою зупинкою буде унікальний етнографічний **Музей горюньської культури** — садиба кінця XIX — початку XX століття. І до сьогодні вдалося зберегти побут, мову та культуру горюнів. На те-

риторії двору, крім самого будиночка, розташовані клуня, сарай, а ще колодязь-журавель та млин. Все подвір'я з ранньої весни до пізньої осені купається в зелені. Неймовірна атмосфера в середині музею передається через посуд, одяг, меблі та предмети старовини. На стінах вишиті рушники, старовинні ікони, ткацький верстат та колиска — наче завітав з візитом до пращурів. А для того щоб краще відчувати самотність та колорит етносу, тут лунають пісні та проводяться екскурсії горюньською мовою. Горюньський діалект — це поєднання української, російської та білоруської мов, тому зрозуміти його буде зовсім не важко.

Далі прямуємо до села Нова Слобода. На його території розташований «Дзвін скорботи» — меморіал жертвам Другої світової війни. Найтрагічнішою датою в історії села залишиться 7 липня 1942 р. — в цей день нацистські каральні загони не минули жодного будинку, жодної вулиці з метою помсти простим людям, які допомагали партизанським загонам Сидора Ковпака. Не жаліли ні старих, ані малих. В цей день звіряче вбито 586 людей: 195 жінок, 93 чоловіків, 158 дітей й 14 немовлят...

У 2004 р. на території села відкрилась каплиця у вигляді дзвону. Прикрашена скромно: розпис на стінах, свічник та унікальна, вирізана на кипарисовому дереві, ікона Пресвятої Богородиці. А ще в середині мармурові плити, а на них 586 прізвищ та імен... Сюди обов'язково потрібно приїхати та віддати шану загиблим.

Наступна архітектурна пам'ятка національного значення XVI — XIX ст. — зведений на верхів'ї присеймського пагорба **Молченський монастир**. Заснований в кінці XVI ст. на території Путивльської кам'яної фортеці (кремля) монахами Молченсько-Софронієвої пустині, що знаходиться за 25 км від Путивля. Починаючи з 1593 р. у всіх документах згадується Путивльський монастир, а з 1605 р.

Дзвін скорботи

за ним закріплюється його сучасна назва Молченський Печерський Різдва Пресвятої Богородиці монастир. Він був резиденцією Лжедмитрія I, а в наступні роки — фортеця. Згодом монастир почав втрачати своє військово-стратегічне

значення. Тут побудовано господарські споруди, а на сусідній горі висаджено сад. Більшовицька влада прирекла монастир на розруху.

1992 р. — Молченський монастир передано церкві, після чого почалася його відбудова. З 1997 р. зареєстрований як жіночий. З того часу його очолює ігуменья матінка Феодосія. Головний об'єкт ансамблю, найдавніша культова споруда Путивля — собор Різдва Богородиці. За архітектурними особливостями цей храм — унікальне явище в українській архітектурі, являє собою досить рідкісний тип багатофункціональних культових споруд, пристосованих до оборони. За часи свого існування собор зазнав дві перебудови: у 1630 р. та 1760 р. Зберіглося приміщення, де жив Лжедмитрій I.

Поруч із собором розташовані

Молченський монастир

оборонний мур, Татарська вежа, дзвіниця, церква Іоанна Хрестителя, трапезна, настоятельський корпус та інші споруди. Сьогодні монастир — неперевершена пам'ятка архітектури сумської землі.

На кінець нашої подорожі Сумщиною зазирнемо до меморіального комплексу «Спадщанський ліс», який розкинувся в однойменному лісі на відстані 11 км від Путивля. Складається з ряду об'єктів — партизанський укріп-район (штабна землянка керівників загону), братська могила, алея бюстів партизан, партизанська кухня. На території функціонують два музеї — Музей партизанської слави і Музей зброї та військової техніки. Тут зібрані різноманітні предмети побуту, документи та фотографії, зброя партизан, бойове спорядження, транспорт.

Відкриття музею відбулося в 1956 р., а в 1965 р. — він став історико-культурним заповідником, створеним на місці партизанського з'єднання під командуванням С.А. Ковпака. Тут зберігаються їхні особисті речі. Спадщанський ліс надійно береже пам'ять про партизан...

Можна перерахувати дуже багато видань, переглянути сотні фотографій, але побачити «наживо» всю красу — це просто неймовірні емоції.

Територія Молченського монастиря

Територія меморіального комплексу «Спадщанський ліс»

Використані джерела

- 500 чарівних куточків України, які варто відвідати : путівник / уклад.: Т.І. Лагунова, Ю. В. Кашуба. — Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2007. — 413 с. : іл.
- Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі Молченський монастир [Електронний ресурс] . — Режим доступу : <http://putivl-zapovidnyk.pp.ua/spadschina/movchanskij-monastir.php> (дата звернення 09.11.2021) . — Назва з екрана.
- Меморіал «Дзвін скорботи» [Елек-тронний ресурс] . — Режим доступу : <https://discover.sm.ua/locations/kolokol-skorbi> (дата звернення 12.11.2021) . — Назва з екрана.
- Меморіальний комплекс «Спадщанський ліс» [Електронний ресурс] . — Режим доступу : <https://zruchno.travel/ObjectEntity/ObjectEntity?idCrm=7d09ba9c-14c4-9034-751a-58c95ee411f7&lang=ua> (дата звернення 22.11.2021) . — Назва з екрана.
- Музей горюньської культури [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://discover.sm.ua/locations/muzej-goryunskoj-kultury> (дата звернення 14.11.2021) . — Назва з екрана.
- Путивль, Путивльський район [Елек-тронний ресурс] . — Режим доступу : <https://our-travels.info/ost/Goroda/Ukraine/Sumy/Putivl.php> (дата звернення 15.11.2021) . — Назва з екрана.

Хроніка подій

Редколегія

Літературний вечір «Осінній калейдоскоп»

10 листопада за щорічною традицією Наукова бібліотека відкрила свої двері для поціновувачів поетичного слова. На літературному вечорі «Осінній калейдоскоп» зібралися студенти нашого вишу та співробітники бібліотеки. Учасники заходу згадували безцінні рядки з поезій В. Сосюри, Л. Костенко, М. Савки, Н. Красоткі-

ної, М. Гумільова, Р. Стівенсона та багатьох інших видатних митців літературного слова. Також пролунали власні вірші учасників. Зі справжнім захопленням учасники вечора сприйняли презентацію власної книги студента Шиліна О., для написання якої він звернувся до жанру фентезі. Захід вкотре засвідчив щирий інтерес студен-

тів-медиків до літературної творчості.

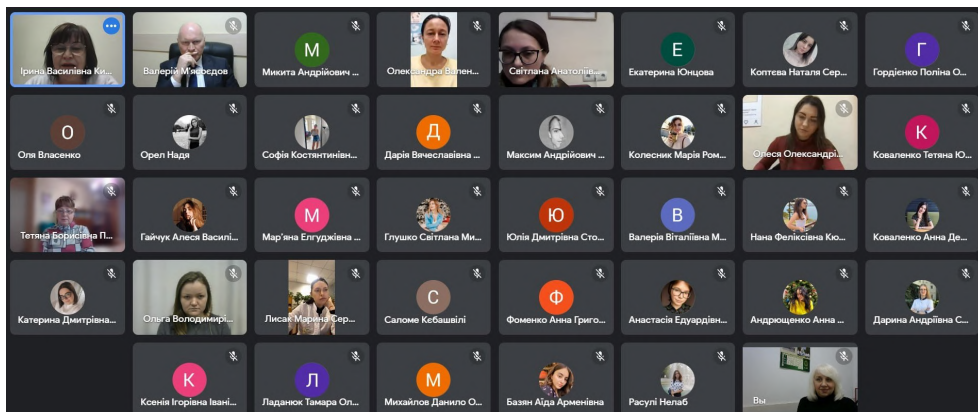

Круглий стіл в онлайн-форматі «Маленькі кроки у велику науку: як правильно працювати з першоджерелами»

29 листопада 2021 року в онлайн-форматі на платформі Google Meet відбувся круглий стіл «Маленькі кроки у велику науку: як правильно працювати з першо-джерелами», організований спільно Науковою бібліотекою (НБ) та Науковим товариством студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених ХНМУ за участі майже 40 осіб.

Проректор з наукової роботи ХНМУ проф. В. М'ясоєдов у вступному слові зазначив важливість грамотної роботи з першоджерелами та правильного їх застосування, формування навичок відповідального ставлення

до коректного наукового цитування, наголосив на засадах академічної доброчесності.

Спікерка С. Кравченко (зав. інформаційно-бібліографічного відділу НБ) разом зі студентами та молодими вченими шукала відповіді на питання: Які можливості пошуку наукової інформації в інтернеті? Як правильно пошукати джерело? Як скласти бібліографічний опис документа та оформити список використа-

ної літератури? Як організувати власну бібліотеку?

Наприкінці директорка НБ І. Киричок відмітила, що бібліотека завжди готова надати допомогу науковцям і надати консультацію з питань складання бібліографічних описів, оформлення списків використаної літератури і застосування бібліографічних менеджерів.

ЗАПРОШУЄМО ОЗНАЙОМИТИСЬ З ВИСТАВКАМИ:

Книжкова виставка (традиційна):

Ускладнення Covid-19 – з 24 грудня

Віртуальні виставки:

«Світло нескореної душі» –

(90 років від дня народження Григіра Тютюнника) – з 5 грудня

Горкін Зіновій Давидович (26.12.1896-16.09.1970) –

До 125-річчя доктора медичних наук, професора, директора Всеукраїнського інституту патології та гігієни праці, декана санітарно-гігієнічного факультету, завідувача кафедри гігієни праці ХМІ (1938-1968) – з 24 грудня

З віртуальними виставками пропонуємо ознайомитися на сайті НБ ХНМУ

<http://libr.knmu.edu.ua/>

Анонс

*Вітаємо співробітників Наукової бібліотеки
з днем народження
у листопаді!*

*Борисову Оксану
Маніс Олександрю
Митрофанову Світлану
Поваляєву Іну*

Контакти:

м. Харків,
пр. Науки, 4
тел. (057)7077209
моб. (097)9937709
e-mail: km.kustova@knmu.edu.ua

Редакційна колегія:

Киричок І.В. (головний редактор)
Русанова О.А. (відповідальний редактор)
Кустова К.М.
Гаєва Н.Д.
Борисова О.П.

